

Kommunstyrelsen

Skrivelse till regeringen angående undantag från anmälnings- och informationsplikten

Bakgrund anmälnings- och informationsplikten

Historik

Sedan mitten av 1980-talet fram till och med år 2013 fanns det en informationsplikt för skolor och socialtjänst som innebar att dessa var skyldiga att underrätta Polismyndigheten om de kom i kontakt med en person som saknade rätt att befinna sig i landet.

År 2013 genomfördes en lagändring av tidigare rådande informationsplikt inom ramen för då gällande utlänningsförordningen (SFS 2006:97), genom en överenskommelse mellan den borgerliga regeringen och Miljöpartiet. Skälet var, i rimlig ordning utifrån gällande lagstiftning, att de människor som vistades i landet utan tillstånd ändå hade rätt till vård och skola.

Nuläge

Till sin natur är uppskattningar av skuggsamhällets storlek mycket osäkra. De siffror som figurerat under tidigt 2010-tal förhåller sig till ett spann om 10.000 – 50.000 individer¹, medan senare återkommande uppskattningar spänner mellan tidigare nämnda 50.000 – 200.000 individer². Oavsett storlek utnyttjas utsatta människor av oseriösa arbetsgivare eller kriminella nätverk inom skuggsamhället.

Föregående regering initierade därför den 30 juni 2022 en utredning (dir. 2022:91) med syfte att minska skuggsamhället. Utredningsdirektiven beskriver att en särskild utredare ska se över delar av regelverket kopplat till återvändande och föreslå åtgärder i syfte att stärka återvändandeverksamheten för den som har ett verkställbart beslut om avvisning eller utvisning.

Den 30 augusti 2023 lade den nuvarande regeringen ett tilläggsdirektiv (dir. 2023:126) till utredningen som enligt Tidöavtalet säger att en breddad översyn ska göras av regelverket kring inre utlänningskontroller. Även tilläggsdirektiven tar sikte mot att bekämpa skuggsamhället där såväl utsatthet och stora otryggheter för ingående individer som säkerhetshot mot Sverige ryms.

Inom ramen för denna översyn ska ett förslag lämnas till en ordning med informationsutbyte och anmälningsplikt mellan Polisen och myndigheter och verksamheter som kan antas komma i kontakt med personer som befinner sig illegalt i landet. Förslaget innebär att myndigheter och verksamheter får ett ansvar för att säkerställa personers lagliga rätt att vistas i Sverige och att myndigheterna och andra verksamheter ska vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten, när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd.

---

¹ Socialstyrelsen, *Social rapport 2010*, 2010-3-11 ([Social rapport 2010 \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/rapporter-och-publiceringar/socialrapport-2010))

² [Antalet papperslösa i Sverige \(Skriftlig fråga 2022/23:128 av Tony Haddou \(V\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lag/dokument/ svar/2022-23/128-av-Tony-Haddou-V/Sveriges-riksdag-riksdagen.se) vari skriftligt svar vidare hänvisar till ovan refererade Social rapport (Socialstyrelsen, 2010) och därutöver *Vi, skuggorna: ett Sverige du inte känner till* (Elinor Torp, 2019).

Oaktat ovanstående kan det finnas situationer där en anmälan skulle strida mot ömmande värden undantag från informationsplikten behöver därför utredas närmare. Kommunstyrelsen i Gävle kommun vill i detta avseende lämna följande synpunkt.

Kommunens arbetsgivaransvar

Kommunen är som arbetsgivare ansvariga för att säkerställa medarbetarnas arbetsmiljö. Vid ny lagstiftning behöver bland annat två saker säkerställas:

- 1) Att denna är förenlig med de internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa, och
- 2) Att kommunala medarbetare inte ska bli åläggas ansvar för att göra bedömningar vid eventuellt motstridig lagstiftning.

Det ingår inte i varken utbildning eller arbetsbeskrivning för flera kommunala tjänstegrupper att göra sådana överväganden vid motstridig lagstiftning, vilket var en orsak till informationspliktens borttagande år 2013. Kommunstyrelsen i Gävle förutsätter att det förslag som presenteras utifrån utredningen tar hänsyn till gällande lagstiftning – inklusive men i övrigt ej uteslutet till hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), lag (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd, och 7 kap. 2 § och 29 kap. 2 § skollagen (2010:800) – för att undanröja behovet av sådan hantering.

Utredningen behöver vidare se över huruvida det finns situationer där informations- och anmälningsplikten är inkompatibel med rådande lagstiftning, oförenlig med yrkesetiken inom kommunal verksamhet eller skulle strida mot ömmande värden. Kommunstyrelsen i Gävle kommer ta del av utredningens resultat när denna presenterats.